

УДК 81'371:398:811.112.2

Н. В. Романова,
кандидат філологічних наук, доцент
(Херсонський державний університет)

СЕМАНТИЧНИЙ ТА ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ ЕМОЦІЙ (НА НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПАРЕМІСТИЧНОМУ МАТЕРІАЛІ)

Статтю присвячено питанням дослідження семантики номенів базових емоцій у рамках провідної сучасної концепції К. Е. Ізарда, виявленню їхнього енергетичного потенціалу в німецькомовній паремістиці з точки зору теорії комунікації. Встановлено структуру семантики лексеми Zorn, яка відбиває переважно негативні й поодинокі позитивні та нейтральні смисли.

У модерній лінгвістиці проблема формування, збереження і передачі емоціогенних знань за допомогою мовних одиниць посідає одне із чільних місць [1: 47]. Огляд теоретичного й практичного досвіду із емотіологічної проблематики показує, що увагу дослідників скеровано на категоризацію емоцій в лексико-семантичній системі мови (В. І. Шаховський 1988), емоційне навантаження слова (Е. Ю. Мягкова 1990), емотивність художнього тексту (О. П. Вороб'єва 1995), тлумачення емоційних концептів (А. Вежбица 1996), емотивність фразеологічної системи німецької мови в діячорічному й синхронічному зрізах (М. В. Гамзюк 2001), когнітивні й комунікативні аспекти мови емоцій в тексті (О.Е. Филимонова 2001), парадигматику емоційного синтаксису (Т. Н. Синеокова 2004), емоційність і емотивність дискурсів (Я. В. Гнезділова 2007), енергетичну оптимальність чат-дискурсу (І. М. Колегаєва, Н. В. Реконвальд 2008) тощо.

Незважаючи на розмаїття теоретичних тлумачень онтології емотивної лексики, питання мотивації значень номінації емоцій в мовах завжди будуть залишатися на передньому плані мовознавчого пошуку.

Метою статті є аналіз семантики номенів базових емоцій у сучасній німецькій паремістиці у світлі концепції К. Е. Ізарда та виявлення їхнього енергетичного потенціалу, що передбачає розв'язання наступних **завдань**: окреслити емоційну сферу етнічної спільноти крізь призму змістовно-фактуального матеріалу, виявити особливості семантичної структури емоцій.

Об'єктом дослідження є номінативні одиниці емоцій у німецькій паремістиці.

Предметом вивчення – семантична й енергетична специфіка номенів базових емоцій у прислів'ях та приказках німецької мови.

В якості основного **матеріалу** дослідження обрано найповніші з досі відомих у вітчизняній германістиці збірники і збірки [2; 3] – своєрідну креативну базу знань носіїв мови про навколишній світ, невичерпне інформаційне джерело, глибинні води якого пронизує енергетика та дух німецького етносу. За **О. Д. Шмельовим**, дух є внутрішнім стрижнем людини (у нашому випадку спільноти), своєрідним енергетичним донором душі, без якого остання слабшає [4: 138]. Душа народу – це вмістилище його думок, знань, досвіду, почуттів, емоцій. Долучитись до її вивчення, за В. Вундтом, можна "методом аналізу конкретно-історичних продуктів творчості народу: мови, міфів, звичаїв" [цитата за 5: 15].

Неабияке значення має вивчення фольклорного матеріалу, в якому відображено певний спосіб розуміння етносом реального [6: 16-17], зовнішнього й ірреального, внутрішнього, психічного світу. Прислів'я і приказки є "одним із найдавніших жанрів фольклору, його найбільш активною складовою, найтісніше пов'язаною з життям" [7: 5]. Їхня лаконічність, інформативність, вербальна економність, концептуальна імпліцитність, стилістична поліфункціональність сприяють певною мірою формуванню стереотипу мислення, поведінки, оцінки тощо. Детальний семантичний аналіз паремій з номенами емоцій – це додатковий засіб оволодіння поведінкою адресата, вивчення почуттєвої енергії останнього й енергетичної природи людини в цілому.

У річищі німецькомовних паремій простежуємо в рамках провідної сучасної теорії диференціальних емоцій **К. Е. Ізарда** [8: 55] номені, що позначають вісім емоцій: *der Zorn* (26 випадків), *die Wut* (1) 'гнів' (27 – загальний обсяг); *die Freud(e)len* (25), *Lust* (1) 'радість' (26); *die Furcht* (16), *die Angst* (5), *Scheu* (1) 'страх' (22); *die Reu(e)* 'каяття' (20); *die Schande* 'сором' (19); *Leid(en)* (10), *der Kummer* (5), *die Sehnsucht* (1), *(die) Unlust* (1) 'сум' (17); *die Schuld* 'провина' (14); *Hochmut* 'презирство' (5). Неважко здогадатися, що саме цим емоціям – чотирьом позитивним (далі '+') – радість, каяття, сором, провина та чотирьом негативним (далі '-') – гнів, страх, сум, презирство – німецький етнос відводить важливу роль як у поведінці індивіда, так і в його внутрішньому світі. Психологи вважають, що емоції відображають те, що в людини на серці чи у душі, а розум – стан нервової системи. Коли емоції не збалансовані з розумом, то людина переживає стрес [9: 425-427]. Стрес – це емоційний затор, енергія, що не спроможна вільно рухатися по енергетичним каналам. Він є не зовнішнім, а внутрішнім чинником, результатом того, як людина реагує на навколишній світ, своєрідним сигналом про той факт, що гармонія, баланс внутрішнього світу порушені й потребують

допомоги. У цьому контексті різновид вилучених у німецькомовних пареміях номенів емоцій відображає характер і динаміку 'стресу життя' на певному етапі культурно-історичного розвитку нації. Йдеться про змінність, інтеграцію, трансформацію, динамізм емоційних процесів у структурі особистості, групи, суспільства в цілому.

Щоб кількісні показники слововживань мали більш презентабельний вигляд, унаочнено схематично емоційний профіль німецьких паремій (див. рис. 1). У наведеному рис. 1 на горизонтальній шкалі розміщено абревіатури-назви емоцій: **A** – страх, **F** – радість, **H** – презирство, **K** – сум, **R** – каяття, **S** – провина, **Sch** – сором, **Z** – гнів. Абсолютну кількість інвентарного списку досліджуваних номінативних одиниць показано на вертикальній вісі координат.

Як видно з рис. 1, емоційний профіль маніфестує зворотну змінність негативних і позитивних емоцій, тобто до середини шкали це – '- / +': гнів / радість; страх / каяття, а з середини до кінця відповідно – '+ / -': сором / сум; провина / презирство. Математично зв'язок між емоціями (**E**) і суб'єктивно значущістю об'єкта (подразника) (**Z_o**) для індивіда можна зобразити за допомогою знака рівностіності ($E \Leftrightarrow Z_o$). Із формули виходить, що чим більша значущість об'єкта для суб'єкта, тим сильніші його емоції. І навпаки, чим менша значущість об'єкта для суб'єкта, тим його емоції слабші. Щодо кількісних характеристик аналізованих лексем, то номені зі значеннями '- / +' емоцій коливаються у межах 1 (гнів / радість)-2 (страх / каяття) одиниць, а '+ / -' – у межах 2 (сором / сум)-9 (провина / презирство). На думку дослідників, відмінності між частотою вживання полягають у невербальності семіотичної площини емоції презирства [10: 1]. Йдеться про невербальну поведінку як емоційно інформативнішу й важливішу за прагматичною спрямованістю складової процесу спілкування. Основа цієї поведінки ґрунтується на найрізноманітніших рухах (жести, експресія обличчя, вираз очей, пози, інтонаційно-ритмічні характеристики голосу, дотик), які пов'язані зі змінами психічних станів людини, її ставлення до співрозмовника, із ситуацією взаємодії і спілкування. Прикладна психологія розглядає презирство як один із трьох облігаторних складників у ієрархічній структурі ворожості й підкреслює зв'язок із фізичними параметрами індивіда та інтелектуальним потенціалом останнього [11: 276]. Отже, емоція презирства є своєрідною аксіологічною візитною карткою антигуманної людини, культурно невихованої, енергетично дисбалансної.

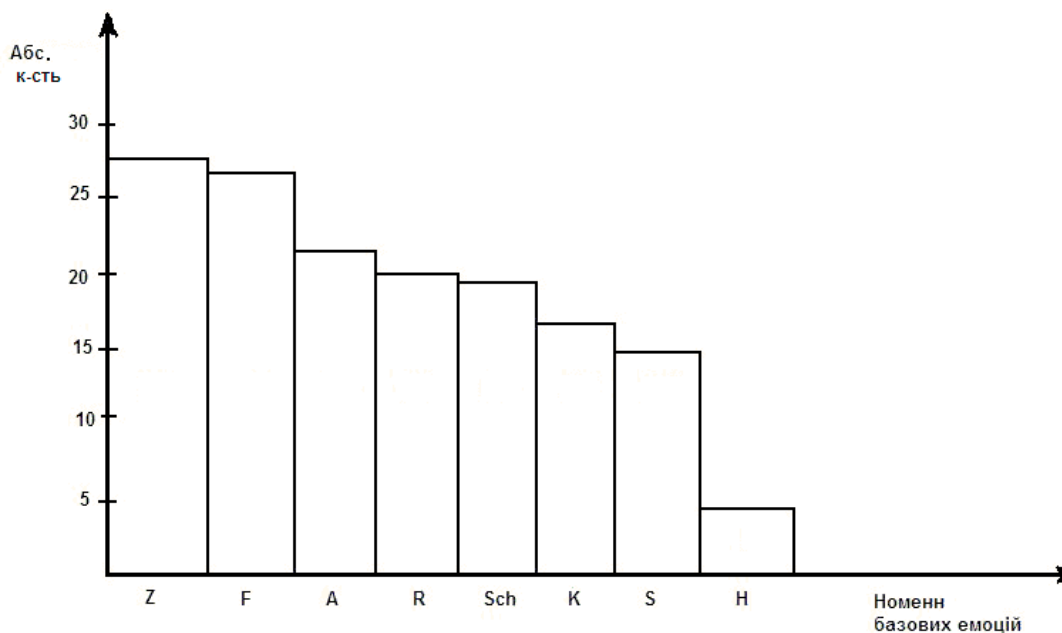


Рис. 1. Номінативний профіль базових емоцій за К. Е. Ізардом у німецькомовних пареміях

Щодо семантики композита ч. р. *Hochmut*, то його первинний полісемічний компонент *Hoch* маніфестує як інтенсивність просторової протягності у вертикальній площині, так і соціального чи генетичного статусу людини, секундарний *-mut* – внутрішню характеристику, присутність духу, тобто глибинні горизонти психічних здібностей. У номінації зберігаються якісні ознаки ідеальної субстанції, яка мислиться як жива, з чоловічим началом космогонічного походження. Семантичний зсув цієї мовної одиниці, очевидно, демонструє негативний досвід спілкування німецького етносу з природним (навколишній світ) та штучним середовищами (соціум) (пор., напр., [12]).

У досліджуваних пареміях лексема *Hochmut* вживається без артикля в суб'єктній частині, має не аналітичну, а синтетичну структуру, що вказує на абстрактне значення мовної одиниці, її обмежені функції, що фокусуються на номінації та відсутність розгорнутої характеристики композита [13: 100, 111-112]. Її глибинна семантика реалізує активність і переваги інтенсивності емоції: 1. над розумом як на нейрофізіологічному, так і соціально-психічному рівнях *Hochmut macht dumm* (букв.) 'Тиха робить / діє нерозумно' (тут і далі букв. переклад наш. – Н.Р. Пошуки еквівалентів українською мовою – у нашому випадку – вважаємо недоцільними, оскільки в еквівалентному перекладі простежується певна семантична розбіжність, що може бути перспективою подальшого дослідження номенів емоцій.); 2. над моральною насолодою буття – щастям, при цьому виявляє причинно-наслідкові зв'язки емоцій та семантику а) поступового солярного руху *Wenn Hochmut aufgeht, geht Glück unter* 'Не несися високо, бо низько сядеш'; б) семантику поступового негативного прирощення, оцінку невизначеної локалізації, сакральну мірність просторового й духовного планів *Wo Hochmut zunimmt, da nimmt Glück ab* 'Хто високо літає, той низько сяде'; в) семантику стійкого принизливого становища, ослаблення, паплення, своєрідної руйнації особистості, енергетичну / -ий локалізацію й напрям згубного руху та його опосередковану невидимість *Hochmut hat immer Schmach hinter sich* 'Тиха не одному вже шию скрутила'; г) семантику передчуття (провіщення) горя чи небезпеки *Hochmut kommt vor dem Fall* 'Хвалилась, хвалилась, поки не звалилась'. Отже, у семантиці лексеми *Hochmut* простежуємо ступені інтенсивності енергії емоції презирства: від неповної до сильної, неконтрольованість і стихійність, міру реальної та віртуальної протягності й темпоральності, взаємодію перцептивної, когнітивної й рухової систем, зональність обсягу транспортування, мультирежимний механізм трансформації енергій – ззовні (низхідний)-всередину (по вертикалі й горизонталі), із середини (по горизонталі й вертикалі)-назовні (висхідний).

У зв'язку з обсягом статті, розглянемо семантику найчастотнішої з вербалізованих емоцій – емоцію *гніву*. Її номінативна мережа в німецьких пареміях репрезентована семантичними синонімами *der Zorn/die Wut*, що є ознакою відносної однорідності парадигм на рівні їх домінантних і не домінантних репрезентацій. Висока частотність вживання лексеми ч.р. *Zorn* відображає період патріархату [14: 96] та розуміння носіями мови цілісності й бінарності навколишнього світу, членимість якого міститься і у функціональних особливостях номенів [15: 17 і далі] (пор., напр., *Zorn ist ein Mann, Sanftmut eine Frau* (букв.) 'Гнів – чоловік, лагідність – жінка'. Міфопоетична традиція ототожнює чоловіка зі світлом, жінку – з п'янкою [16: 147, 330-331]. Ідеться про силу чоловіка, яка регламентується м'якістю жінки. Перебуваючи в досить складних взаємовідносинах з емоцією гніву, жіноча м'якість спроможна нейтралізувати чи невілювати енергію гніву чоловіка, що неможливо без комбінації енергій інтересу, радості, когнітивної, інтелектуальної та інформаційної енергії. Перевагу енергії радості над іншими енергіями емоцій простежуємо зокрема в паремії *Wo Freude ist, da ist Leben* (букв.) 'Де є радість, там є життя'. У глибинній семантиці номінативної одиниці *Freude* відображено сакральність просторової локалізації 'живої речовини' (термін В. І. Вернадського), квінтесенцію останньої, її екзистенційність. Про оздоровчий механізм енергії радості, який забезпечує нормальне функціонування всіх органів організму, своєрідну тотожність міри й норми енергій радості й життя, природну цінність, генетичну програму фізичного стану йде мова в глибинній семантиці паремії *Wo Freude ist, da ist Gesundheit* 'Сміх – це здоров'я'). Позитивні емоції семантично зв'язані з життям як процесом і його оцінкою чи то в цілому, чи то на певному його етапі (пор. ідею конверсивності інфінітива у номен с.р. *Leben* та твірний іменник ж.р. *Gesundheit*).

Для встановлення структури семантики лексеми гніву *Zorn* проаналізуємо всі виокремлені методом суцільної вибірки тексти паремій, розмаїття якої охоплює переважно *негативні* сенси й поодинокі *позитивні*. **Я. Рейковський** стверджує, що негативна емоція є складним явищем, яке має двоїсту природу – дезорганізаційно-організуючу. Вона дезорганізує ту діяльність, яка спричинює її появу, але організує дію, направлену на зменшення чи усунення шкідливого впливу [17: 45-46]. Ідеться про негативну емоцію як оцінний процес і блокування нею одних каналів інформації шляхом інших каналів. У цьому контексті семантика паремій *Geht der Zorn, so kommt die Reue* (букв.) 'Гнів іде – каяття веде'; *Dem Zorn geht die Reue auf den Socken nach* 'За гнівом безшумно йде каяття. Каяття переслідує гнів по п'ятах'; *Auf großen Zorn folgt große Reue* (букв.) 'Після лави гніву – лава каяття' репрезентує тісний взаємозв'язок емоцій та моралі, цілісного (психічного) й частини (фізіологічного), взаємодії агресії й сумління, динаміку зв'язку біологічного й соціально-культурного, балансування на межі психічного й етичного, інтенсивність їхнього прояву, зміни в душевному стані, різний характер руху емоцій, як-от енергія гніву *geht*, тобто самостійно переміщається; енергія каяття *kommt*, тобто самостійно з'являється до когось, *geht ... nach, folgt*, тобто спрямовано переміщається слідом за енергією гніву. Хоч діаграма на рис. 1 і показує суттєву лінійну дистанційність між емоцією гніву й емоцією каяття, у вищезазначених пареміях виокремлюємо радіальні (дивергентні) зв'язки (пор., напр., Рис. 2). Якщо гнів породжує агресію, яка нейтралізується енергією емоції радості, то енергетичний потенціал енергії каяття, очевидно, дорівнюватиме нулю. При цьому енергія емоції

страху не виступає в якості активатора емоції каяття. Якщо ж енергія емоції радості активується і кумулюється (пор., напр., семантику паремії *Zuviel Lust bringt Unlust* (букв.) 'Надмірна радість до добра не доведе'; *Zuviel Furcht zerbricht das Glas* (букв.) 'Надмірний страх розбиває і скло'), то вона може трансформуватися в енергію страху, яка в свою чергу спроможна активізувати енергію емоції каяття. Цей формалізований ланцюг перетворень не слід сприймати буквально, адже феномен емоції досить багатогранний і складний. Поданий нижче рис. 2 демонструє аксіологічну шкалу характерних ознак емоції гніву. Оцінісна градація номінативної одиниці гніву на раціональні, прагматичні, етичні й емоційні ознаки стану здійснена з метою визначення механізмів її семантичного формування й функціонування в словесній тканині паремії.

Підпорядковані спільній енергетично-моральній функції прислів'я чи приказки, кожна із ознак виконує специфічні функції, які забезпечують цілісність і зв'язність висловлювання. Двовекторні стрілки маркують взаємодію емоцій різних онтологічних площин – когнітивно-психічної, соціально-психологічної, морально-етичної й психологічної.

Перфектна адаптованість людини до світу може слугувати своєрідним фоном її емоційної збалансованості. Варто зазначити, що за кожною паремією стоїть певна емоційно зафарбована життєва ситуація, відношення людей до змісту останньої.

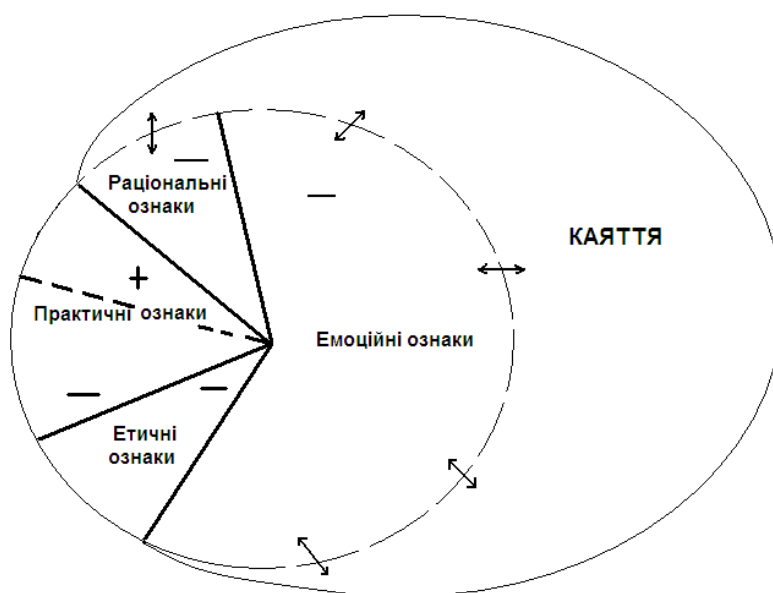


Рис. 2. Аксіологічний вимір семантичної мережі номінації гнів у німецькій паремістиці

Чимало прикладів відображає розуміння народною мудрістю гніву як небажаної реакції, яка може бути спрямована на внутрішній світ людини *Wo der Zorn einkehrt, muss der Verstand ausziehen* 'У гніві і розумний подурнішає', на зовнішнє середовище *Im Zorn wird alles zur Waffe* 'У гніві все летить', на певний комплекс, що охоплює власне людину, соціум і довкілля *Wer im Zorn handelt, geht im Sturm unter Segel* 'Посієш вітер – пожнеш бурю'.

Семантику слабкої сили волі, емоційної нестійкості, модальної обмеженості поширення влади розуму зустрічаємо в паремії *Der Zorn beherrscht nur schwache Leute* (букв.) 'Гніву підвладні лише слабкі люди'. Водночас людині підвладні стихійні вияви емоцій, які метафорично є її ворогами. Семантику перемоги над одним із таких ворогів – гнівом репрезентовано в паремії *Wer seinen Zorn bezwingt, hat einen Feind besiegt* (букв.) 'Хто подолає свою лють, той переможе ворога'.

Прямо кореляційний зв'язок між емоцією гніву й найважливішим перцептивним органом – очима виражено в паремії *Der Zorn ist blind* (букв.) 'Гнів – сліпий'. Отже, у гніві людина не помічає, не розуміє того, що відбувається навколо неї. Вона нездатна правильно оцінити, досягнути ситуацію чи події.

Гнів диференціюється за ознакою інтенсивності: від латентного – тихого до нещадного – лютого *Stiller Zorn, schlimmer Zorn* 'Тихий гнів – лютий гнів'. Енергія гніву, що акумулюється і не має виходу, руйнує як фізичне, так і ментальне здоров'я індивіда, особистість в цілому [18: 29-39]. Локалізуючись у верхній частині тіла, підступаючи до горла, вона ускладнює процес дихання й викликає фізичний біль у всіх безрозсудних *Zorn erwürgt die Toren* 'Гнів дурнів душить', тобто тих, які діють без обдумування, необачно. Йдеться про взаємодію емоційної і когнітивної діяльності, силу прояву енергії гніву, котра є серйозною загрозою життю людини. Вихідним пунктом, джерелом гніву, детермінантою в соціумі слугує безглузда чи нерозумна дія, а кінцевим пунктом – каяття *Zorn beginnt*

mit Torheit und endet mit Reue 'Гнів починається з дурості, а закінчується каяттям'. Отже, витоки цієї емоції слід шукати у несвідомому, а гирло – в морально-етичному (пор. також семантику паремії *Schnelle Rache und jäher Zorn haben manch gut Spiel verloren* 'Необдуманно зробиш – біди наробиш').

Семантику застереження, життєвої небезпеки поєднання маскулінних енергій різних видів емоцій, їхнього цілеспрямованого внутрішнього напрямку зустрічаємо в паремії з емоційним наголосом (пор. ідею його вираження пунктуаційним знаком – знаком оклику) *Hüte dich vor einem Mann, der im Zorn lächeln kann!* 'Стережись людини, яка в гніві посміхатися може!'. Емоційна поведінка людини залежить як від природних, так і штучних умов. Проте її неадекватність нормам чи традиціям підлягає висміюванню, що й репрезентовано в паремії *Zorn ohne Macht wird verlacht* 'Сердилася баба на торг, а торг про те й не знав'. У наведеному прикладі семантика лексеми *Zorn* виражає висміювання безпідставного гніву, напрям глуму, тривалість кептування.

Семантику несумісності емоції гніву з розсудливою когнітивною діяльністю, її негативної якості при обговоренні, обмірковуванні яких-небудь питань зустрічаємо в паремії *Zorn ist ein schlechter Ratgeber* (букв.) 'Гнів кепський порадник'. Водночас ця емоція структурується соціально, змінює ієрархію соціально-психологічних цінностей у взаємодії з суспільством, радикально впливає на життєдіяльність людини. Відтак емоція гніву є однією із складових показників соціального переходу індивіда із одного соціального стану в інший [19: 172]. Говорячи про психологічні особливості соціалізації людини, варто звернути увагу на той факт, що в німецькомовних пареміях можна виокремити низку сентенцій щодо стратегії й тактики індивіда, який прагне уникнути конфліктів *Nachgeben stillt viel Zorn.* (букв.) 'Поступка заспокоїть найлютішого'; *Gute Antwort bricht den Zorn.* (букв.) 'Добра відповідь – запорука миру'; *Sanftmut stillt den Zorn.* (букв.) 'Ласкаве слово вгамує гнів'; *Wohltat stillt den Zorn.* (букв.) 'Благодіяння згладить гнів'; *Nimm den Zorn nicht mit ins Bett* (букв.) 'Не лягай спати розлюченим'. У ілюстративному матеріалі запорукою нейтралізації чи нівелювання емоції гніву в будь-яких її проявах є п'ять основних чинників:

- добровільна, повна або часткова відмова від власних амбіцій;
- позитивна реакція, ставлення до чийогось вчинку, дії і т.ін.;
- злагода, дружні відносини, стосунки;
- безкорислива допомога, підтримка;
- фізіологія сну.

Отже, мова йде, з одного боку, про наявні в суспільстві норми, цінності, дієвість і активність у ньому механізмів: рефлексії (аналізу соціальних умов) та альтруїзму (орієнтації на задоволення чужих інтересів), а з іншого, – про нейрофізіологічну природу емоцій, шкідливий вплив гніву на сон людини, а відтак і на функціональний стан мозку й всього її організму. Семантику нічної тривалості емоційного стресу, зміни і зрушення в структурі сну [20: 350], кепського вранішнього настрою, негативного програмування розумової й організаційної діяльності протягом світового дня зустрічаємо в паремії *Wer im Zorn aufsteht, setzt sich mit Schaden nieder* (букв.) 'Хто розлюченим встає, собі збитків завдає'. У цьому контексті гнів також деструктивно впливає на особистість і її систему стосунків у координатах соціуму (пор., напр., *Im Zorn geht Freundschaft verloren* (букв.) 'Дружба в гніві пропадає'. Дружба в контексті спілкування характеризується вибірковістю взаємин і взаємодій, глибоким взаєморозумінням, певним етично-моральним 'кодексом', багатоцільовою орієнтацією, взаємною прихильністю між людьми, високим ступенем задоволеності спілкуванням, взаємним чеканням відповідних почуттів і поваги, позитивною зворотністю невербального зв'язку, адекватністю реагування на невербальну інтеракцію [21: 138-139]. Негативна основа міжособистісних стосунків між друзями як на соціальному, так і на психологічному рівнях приречена. Гнів є зворотним механізмом цих стосунків, інтеграційним компонентом у життєдіяльності людини та її взаємодії із соціумом).

Стосовно номінативної одиниці ж.р. *Wut*, то її виражальні можливості обмежені номінуванням найвищої інтенсивності й ступеня прояву гніву – люті, ненависті. Появу останньої детерміновано соціальною діяльністю особистості *In der Wut tut niemand gut* (букв.) 'Жодна злока не творить добре'. Приклад показує, що ця емоція дезорганізує не тільки її організаційну, але й когнітивну діяльність. У глибинній семантиці лексеми *Wut* простежуємо негативну оцінку емоції, її переживання абсолютною кількістю осіб, зорієнтованість діяльності останніх на передчасну невдачу.

У поодиноких пареміях, напр., *Ein kleiner Zorn stärkt die Liebe* 'Милі посваряться – краще помиряться' глибинна семантика лексеми *Zorn* виражає прагматичні ознаки стосунків подружжя, кількісні параметри однієї з різновидів емоції гніву, яких може бути декілька, інтенсивність впливу незначної частки негативної енергії емоції на позитивні відприродні почуття, систему взаємозв'язків і взаємодій між людьми – любов, семантику саногенності чи оздоровлення, відновлення міжособистісних інтимних позитивних стосунків, емоційну кризу останніх. Виокремлення позитивної ознаки в емоції гніву відображає найбільш цінне, згідно критеріїв міжособистісних стосунків між закоханими.

Оскільки проведений семантичний та енергетичний аналізи німецькомовних паремій не носить

всеосяжного характеру, то загальні висновки не передбачаються. Семантична мережа негативних емоцій гніву й презирства відображає багатоаспектний характер феномену цих емоцій: у цілому від них залежить якість соціального життя й міжособистісних стосунків. Щодо їх енергії, то в комунікативному плані вона прямо пропорційно пов'язана із впливом на адресата. Як лінгвістична категорія – авторська енергія, втілена в мовленнєву тканину тексту [22] – енергія емоції гніву відрізняється від енергії презирства статикою, динамікою, кількісно-якісним енергетичним потенціалом, просторово-часовим виміром.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Шамаева Ю. Ю. Искусственные нейронные сети и проблемы исследования концептов эмоций // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер.: РГФ. Методика викладання інозем. мов. – 2008. – № 805. – С. 47-52.
2. Beyer H., Beyer A. Sprichwörterlexikon. – М.: ВШ, 1989. – 392 с.
3. Кудіна О. Ф., Пророченко О. П. Перлини народної мудрості. – Вінниця: НОВА КНИГА. – 2005. – 320 с.
4. Зализняк А. А., Левонтина И. Б., Шмелёв А. Д. Ключевые идеи русской языковой картины мира. – М.: Языки славян. культуры, 2005. – 320 с.
5. Львовичкіна А. М. Етнопсихологія. – К.: МАУП, 2002. – 144 с.
6. Белехова Л. І. Словесний образ в американській поезії: Лінгвокогнітивний погляд. – М.: ООО "Звездапад", 2004. – 376 с.
7. Кудін М. Передмова // Кудіна О. Ф., Пророченко О. П. Перлини народної мудрості. – Вінниця: НОВА КНИГА. – 2005. – С. 5-8.
8. Изард К. Э. Психология эмоций. – СПб.: Питер, 2008. – 464 с.
9. Селье Г. Что такое стресс. Оптимальный уровень стресса // Психические состояния / Сост. и общ. ред. Л. В. Куликова. – СПб.: Питер. – 2000. – С. 424-430.
10. Янова О. А. Номінативно-комунікативний аспект позначення усмішки як компонента невербальної поведінки (на матеріалі сучасної англійської мови): АKN: 10.02.04. – К., 2007. – 18 с.
11. Слободчиков В. И., Исаев Е. И. Основы психологической антропологии. Психология человека: Введение в психологию субъективности. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 380 с.
12. Михайлишин У. І. Відображення космогонічних уявлень у фразеологічних одиницях крізь призму першоелементів буття: Образи вогню та води // Сучасні дослідження з іноземної філології. – Ужгород: ПП Підголіцин П. Ю. – 2006. – Вип. 4. – С. 377-387.
13. Левковская К. А., Пророкова В. М., Сергиенко Л. В. Артикль в немецком языке. – М.: Просвещение, 1973. – 224 с.
14. Таранець В. Г. Арії. Слов'яни. Руси: Походження назв Україна і Русь. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2004. – 296 с.
15. Таранець В. Г. Походження поняття числа і його мовної реалізації (до витоків індоєвропейської прамови). – Одеса: АстроПринт, 1999. – 116 с.
16. Маковский М. М. Сравнительный словарь мифологической символики в индоевропейских языках. – М.: ГИЦ ВЛАДОС, 1996. – 416 с.
17. Рейковский Я. Экспериментальная психология эмоций. – М.: Прогресс, 1979. – 392 с.
18. Мартина Р. Искусство эмоционального баланса. – СПб.: Будущее Земли, 2004. – 320 с.
19. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – Кн. 1. – 576 с.
20. Вейн А. М., Хехт К. Сон человека // Психические состояния: Хрестоматия / Сост. и общ. ред. Л. В. Куликова. – СПб.: Питер. – 2000. – С. 346-353.
21. Основы психологии / А. И. Веракіс, Ю. І. Завалевський, К. М. Левківський. – Х.-К.: ТОВ "Р.И.Ф.", 2005. – 416 с.
22. Матвеева Т. В. Энергетика текста // Изв. Урал. гос. ун-та. Гуман. науки. – Режим доступу: <[http://proceedings.usu.ru/?base=mag/0017\(01_03-2001\)&xsl=showArticle.xslt&id=a...](http://proceedings.usu.ru/?base=mag/0017(01_03-2001)&xsl=showArticle.xslt&id=a...)>.

Матеріал надійшов до редакції 05.05. 2009 р.

Романова Н. В. Семантический и энергетический аспекты эмоций (на материале немецких паремий).

Статья посвящена вопросам исследования семантики номенов базовых эмоций в рамках ведущей современной концепции К. Э. Изарда, выявлению их энергетического потенциала в немецкоязычной паремистике с точки зрения теории коммуникации. Установлено структуру семантики лексемы Zorn, которая отображает преимущественно негативные и единичные позитивные и нейтральные смыслы.

Romanova N. V. Semantic and Energetic Aspects of Emotions (on the basis of German paroemiactal units).

The article is devoted to the research of semantic nouns of basic emotions within the confines of main modern conception C. E. Izard's, disclosure their energetic potential in the German paremic from the point of view of theory of communication. The structure of semantic lexem Zorn was established, which reflects mainly negative and separate positive and neutral meanings.